

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Спілка сільського зеленого туризму України

Сумський відділ Українського географічного товариства

Уманський національний університет садівництва

Департамент культури, туризму та релігій Сумської ОДА

Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань

Криворізький державний педагогічний університет

Регіональний ландшафтний парк «Сеймський»

Всеукраїнська наукова конференція

ДЕВ'ЯТИ СУМСЬКІ НАУКОВІ ГЕОГРАФІЧНІ ЧИТАННЯ (4-5 жовтня 2024 р.)

Збірник матеріалів

Суми – 2024

УДК 910.1
Д 26

Публікується згідно з рішенням
Вченої ради СумДПУ імені А.С. Макаренка та Вченої ради Сумського відділу
Українського географічного товариства

Упорядник: *Корнус А.О., канд. геогр. наук, доцент*

Дев'яті Сумські наукові географічні читання: збірник матеріалів
Д26 Всеукраїнської наукової конференції (Суми, 4-5 жовтня 2024 р.)
[Електронний ресурс] / СумДПУ імені А. С. Макаренка, Сумський відділ
Українського географічного товариства; [упорядник Корнус А. О.]. Елект.
текст. дані. Суми. 2024. 143 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської наукової конференції
«Дев'яті Сумські наукові географічні читання», яка відбулася 4-5 жовтня
2024 року на природничо-географічному факультеті СумДПУ імені А.С. Мака-
ренка.

За зміст публікацій відповідальність несуть автори. Матеріали
опубліковані в авторській редакції.

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024
© Українське географічне товариство, 2024
© Автори статей, 2024

НАПРЯМИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ПРОСТОРІВ

Пацюк В.С.

Криворізький державний педагогічний університет

Постіндустріальні процеси впливають на весь сучасний світ. Усі передові та економічно розвинуті країни світу пройшли етап індустріального розвитку. Нині значні промислові території, які утворилися внаслідок цього, потребують перегляду своїх функцій.

В епоху індустріалізації міста планувалися і будувалися з розрахунку на те, що промислові зони і підприємства будуть розташовані на околицях, а житлові райони будуть поза негативним впливом підприємств, але на зручній транспортній відстані для доїзду до необхідних об'єктів соціальної сфери. Проте з часом, із зростанням урбанізації та зростанням народжуваності, виявилось, що промислові підприємства були безпосередньо включені до тканини міста. Згодом природні ресурси, що були основою промисловості, вичерпалися, обсяги виробництва скоротилися або ж воно було релоковано до інших країн. На зміну могутнім індустріальним гігантам прийшли депресивні постіндустріальні зони.

Таким чином, постало питання про зміну функціонального планування територій промислових міст. Дана проблема ефективно вирішується у розвинених країнах шляхом ревіталізації індустріальної спадщини. Ревіталізація – термін, яким у науковій практиці позначають процеси відтворення, відродження та реставрації міського простору.

Існує величезна кількість авторських визначень поняття «ревіталізація», проаналізувавши які було запропоновано авторське трактування. Ревіталізація – це процес, спрямований на комплексну трансформацію депресивних індустріальних об'єктів та територій з метою їх функціонального переформатування задля покращення соціальних умов проживання населення [1].

Однак до ревіталізації промислових зон і об'єктів потрібно ставитися обережно: спочатку необхідно визначити мету і функціональне призначення, потім здійснити часткову реконструкцію, з метою збереження історичних, технічних особливостей промислової архітектури. Мета ревіталізації промислових об'єктів міста полягає в оптимізації використання промислових об'єктів та територій, поліпшення архітектурно-просторових характеристик і естетичних якостей міського середовища, і головне – виявлення, збереження та використання пам'яток промислової архітектури й технічної культури; охорона й відновлення природного ландшафту [5].

Ревіталізація виробничих просторів є важливим викликом, що потребує всебічного підходу. Вона охоплює не лише трансформацію конкретних промислових споруд, а й індустріальних ландшафтів як окремих частин міського простору. Являє собою тривалий і комплексний процес, основною метою якого є економічне відродження, яке поєднується з рішеннями соціальних та екологічних проблем. Стратегічною метою даного процесу є гарантувати розвиток міста.

Розрізняють такі моделі перетворення промислових територій:

- зі збереженням виробничих функцій;
- з частковою заміною функцій;
- з повною заміною функцій [4].

Як зазначають Г. Підгрушний та М. Бикова за своєю спрямованістю трансформація виробничих територій міст може мати прогресовизначальний, адаптивний та деструктивний характер [3].

В той же час, в процесі регенерації виробничих просторів можна виділити три основних напрями: руйнування, музеєфікацію та трансформацію. Руйнування обумовлене повним знищенням слідів промислового використання та зміною архітектурного обличчя території. Музеєфікація передбачає збереження виробничих просторів в автентичному вигляді у форматі музейних комплексів чи скансенів. Трансформація передбачає заміну основних виробничих функцій та використання об'єктів за різноманітними напрямками.

Ще декілька років тому, аналізуючи типи проектів ревіталізації, нами виділялось наступне: 1) створення закладів харчування; 2) створення закладів розміщення (як тимчасового, так і постійного); 3) створення освітнього та наукового простору; 4) створення об'єктів дозвілля та відпочинку (в тому числі і активного); 5) створення спортивних об'єктів; 6) створення ділових осередків; 7) поліфункціональні проекти (що поєднують усі або декілька із вищезазначених типів) [2].

Більш ретельно ознайомившись з даною проблематикою як а теоретичному, так і на практичному рівні, можемо наявні практики згрупувати в наступні категорії:

1) *Заклади гостинності*, куди відносяться як переоснащені заклади розміщення, так і харчування.

2) *Заклади культурного дозвілля*, що включають широкий спектр об'єктів: виставкові та концертні зали, театри, музеї тощо.

3) *Освітньо-наукові простори*, які використовують простори нефункціонуючих виробничих об'єктів як центри сучасної науки, креативні лабораторії, навчальні об'єкти тощо.

4) *Спортивно-розважальні заклади*, куди відносяться як стаціонарні спортивні зали, стадіони тощо, так і різноманітні місця для outdoor-активностей.

5) *Житло*, в багатьох країнах цехи перетворені в приміщення для проживання. При цьому це може бути як соціальне житло, так і досить популярна нерухомість у стилі loft.

6) *Бізнес-осередки*, що включають конференц-зали, зони для коворкінгів, різноманітні торговельні об'єкти.

7) *Промислові об'єкти* зі зміненою первинною функцією,

8) *Мілітарі-об'єкти*, це можуть бути кар'єрно-відвальні комплекси, перетворені під військові полігони; заводи та шахти, оснащені для військового використання тощо.

Однак дуже часто на місці колишніх промислових об'єктів виникають кластерні ревіталізовані зони та багатофункціональні комплекси, які можуть поєднувати об'єкти декількох типів.

Трансформація виробничих просторів та наповнення їх актуальними для тієї чи іншої громади функціями дозволить поновити їх експлуатацію в іншому ракурсі. Це, в свою чергу, стане запорукою зниження рівня депресивності конкретної території та дозволить отримувати прибуток, який за умови ефективної ревіталізації навіть може перевищити часи промислового використання об'єкта.

Успішна ревіталізація підвищує інвестиційну привабливість не лише самого об'єкта, але й прилеглих територій, що сприяє подальшим позитивним змінам у місті. Відновлені промислові об'єкти стають точками тяжіння та розвитку в масштабах населених пунктів, де вони розташовані.

Список використаних джерел:

1. Patsiuk, V., Kazakov, V., Skorupskas, R., Ostapchuk, & I. and Petrova A. Revitalization of the industrial heritage: guidelines for Kryvyi Rih. OP Conference Series: Earth and Environmental Science (EES). Vol. 1049. (2022). DOI 10.1088/1755-1315/1049/1/012082

2. Пацюк В.С., Герасімова С. Ревіталізація промислових об'єктів: сучасний стан та перспективи в Україні // Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями. Міжнародна наукова географічна конференція. Берегове, 2020. Том. 2. С. 557-564.

3. Підгрушний Г.П., Бикова М.Д. Виробничі території Києва: сучасний стан і напрями трансформації. Український географічний журнал. 2019. №1. С. 33-42. doi: <https://doi.org/10.15407/ugz2019.01.033>

4. Ревіталізація міст – досвід Європейського Союзу для України : навч. посібник / [О. А. Сич, Н. С. Ситник, А. В. Стасишин, В. В. Круглякова]; за заг. ред. канд. екон. наук., доц. О. А. Сич. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 312 с.

5. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища: монографія / [Ю. І. Гайко, Є. Ю. Гнатченко, О. В. Завальний, Е. А. Шишкін; за заг. ред. Ю. І. Гайка, Е. А. Шишкіна]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 353 с.

ЗМІСТ

Бабенко О.М., Харченко Ю.В., Гавенко К.В. Роль міжнародного співробітництва у розвитку екологічної компетентності молоді.....	4
Бейдик О.О. Організатор географічної освіти, теоретик суспільної географії, педагог (пам'яті проф. М. Д. Пістуна).....	7
Бейдик О.О., Гладкий О.В. Об'єкти матеріальної та нематеріальної спадщини: світовий та національний вимір	10
Влах М., Хоминець М. Геотопонімний метод дослідження у краєзнавчій діяльності	18
Войтків П., Іванов Є., Таратута Є. Сучасний стан земельного фонду в межах Судово-Вишнянської територіальної громади Львівської області	21
Гнатенко А.В., Мовчан В.В. Короткий аналіз поширення байрачних лісів на території Петрівсько-роменської сільської ради (Миргородський район, Полтавська область).....	27
Гоженко Л.П. Вплив бойових дій на демографічну ситуацію в Сумській області.....	31
Головань А.О., Корнус А.О. Основні характеристики вегетаційного періоду у Сумській області в контексті вирощування ярових культур.....	33
Грицевич В.С. Вивчення курорту на суспільно-географічній практиці студентів.....	35
Данильченко О.С., Шершак М.О. Карабутівське водосховище: сучасний стан та екологічні проблеми.....	37
Депутат О.Ю., Панасюра Г.С., Корнус О.Г. Екологічна освіта та екологічне просвітництво: сучасне трактування термінів	41
Єрмоменко О.О., Данильченко О.С. Ефективність використання методів проблемного навчання на уроках географії у 6-класі.....	43
Кисельов Ю.О. Концепція Міжмор'я в контексті геополітичних доктрин ХХ сторіччя.....	47
Ковальов А.П., Король О.М. Альтернативні джерела енергії – європейський досвід і перспективи їх використання в Україні	50
Копилець Є.В. Організація метеорологічних спостережень у туристському поході в контексті географічної підготовки туристів.....	54
Корнус О.Г., Корнус А.О., Шищук В.Д. Особливості сучасної організації первинної ланки спроможної мережі медичних закладів Сумської області...	56
Крайник С.В., Надточій Л.М., Савенець М.В. Особливості формування нового джерела емісії мінерального пилу над осушеним каховських водосховищем	59

<i>Красовська Г.О., Корнус А.О.</i> Аналіз частоти і динаміки тропічних ночей у північній частині сумської області (2005-2024).....	60
<i>Кудра А.С., Мелькин Ж.О.</i> Застосування інструментів Google для підвищення ефективності навчання географії в умовах змішаної освіти	64
<i>Лук'яненко В.В., Горшеніна С.П.</i> Суспільно-географічний аналіз сучасного адміністративно-територіального устрою Сумської області	71
<i>Луценко С.В., Мельник О.О., Руднєв М.Ю.</i> Перспективи розвитку екотуризму з урахуванням природно-екологічного потенціалу територій на прикладі Сумської області.....	74
<i>Мезенцев К.В., Руссу І.О.</i> Виробничі простори міста: занепад та (недо)ревіталізація Васильківської промзони Києва.....	76
<i>Міськова О.В.</i> Географічний аналіз флори регіонального ландшафтного парку «Сеймський»	78
<i>Мацак С.В., Вакал Ю.С.</i> Неорганічні сполуки Нітрогену в природних водах та особливості їх визначення.....	80
<i>Моцак С.І.</i> Релігійний туризм на Сумщині: характерні риси та особливості	83
<i>Нестеренко О.М.</i> Особливості формування медіаграмотності у здобувачів освіти як способу протидії ворожій пропаганді	87
<i>Омельяненко В.А., Омельяненко О.М.</i> Географія життєвого простору постконфліктних територій: проектування стратегії відновлення	89
<i>Оселедець М.С., Панасюра Г.С., Корнус О.Г.</i> Географічна складова інтегрованого курсу «пізнаємо природу»	96
<i>Панасенко І.С., Горшеніна С.П.</i> Баницьке родовище кварцових пісковиків	98
<i>Панченко О.В.</i> Сакральні пам'ятки архітектури Полтавщини.....	100
<i>Пацюк В.С.</i> Напрями ревіталізації виробничих просторів	103
<i>Приходько М.В., Корнус А.О., Пономарьов О.М.</i> До питання оцінки багаторічної динаміки градової активності у Сумській області	106
<i>Провотар Н.І.</i> Українська молодь у Польщі: сприйняття мігрантського повсякдення.....	113
<i>Пясецька С.І., Щеглов О.А.</i> Особливості розподілу поля середньої кількості днів із сніговим покривом на території України у зимові місяці по окремих десятиріччях періоду 1991-2020 рр.....	115
<i>Токмань Р.П., Данильченко О.С.</i> Національні природні парки України.....	122
<i>Смирнов І.Г., Любіцева О.О., Гринюк Д.Ю.</i> Постаті Лемківщини в національно-патріотичному та мистецько-культурному розвитку України та світу (туристичний аспект в умовах російсько-української війни).....	125

<i>Стригунов І.А., Король О.М.</i> Великі штучні водойми України, їх сучасний стан та перспективи подальшого використання	132
<i>Хармак О.В., Горшеніна С.П.</i> Динаміка показників сонячного сяйва в умовах кліматичних змін за даними метеостанції Конотоп	135
<i>Шапошник В.В., Корнус А.О.</i> Оцінка смертності населення України від злякисних новоутворень	137

Наукове видання

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Українське географічне товариство
Сумський відділ

Дев'яті Сумські наукові географічні читання
(4-5 жовтня 2024 р.)

Збірник матеріалів [електронний ресурс].

Природничо-географічний факультет Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка, Сумський відділ Українського
географічного товариства.
Елект. текст. дані.

Відповідальна за випуск *О.Г. Корнус*